

SLOVENSKA ZEMLJA

Glasilno slovenske kmečko - delavske politike

Za konzorcij: izdajatelj in urednik Kreutzer Pavel, Ljubljana, Trnovski pristan 14
Štev. čekovnega računa 16.782. Tisk Delniške tiskarne d. d. (Predstavnik F. Pintar)

Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 40 din, polletno 20 din, četrletno 10 din
Za kmete in delavce naročnina letno 32 din, polletno 16 din, četrletno 8 din.

Štev. 16

Ljubljana, dne 13. junija 1940

Leto III.

V Ljubljani, dne 12. junija 1940.

Pred nekaj tedni se je zgledal v našem uredništvu naš prijatelj — izobraženec kmečkega rodu. Vprašali smo ga, kako se mu zdi «Slovenska zemlja»? «Vse prav pišete», je dejal, «samo to večno poudarjanje demokratične kmečko-delavske države, ki se kakor rdeča nit vleče skozi vse številke lista, se mi zdi odveč; kdo danes sploh ve, kaj po vojni pride in kako bo družba tedaj urejena. Sicer pa slovenski kmet ni več politični šolar, da ga toliko učite, saj ima za seboj že nekaj desetletij slavne politične zgodovine in ko pride čas, bo že vedel kaj je prav in kaj ni.»

Besed prijatelja izobraženca iz kmečkega rodu, smo se spomnili, ko smo za obletnico pisali sestavek o delu Aleksandra Stambolijskega. Žalostna usoda prve kmečko-delavske države na slovanskem jugu nas je še bolj utrdila v prepričanju, da je naša pot pravilna. Mi vsi, ki se zbiramo v slovenski kmečko-delavski stranki, se dobro zavedamo svojega končnega namena. Hočemo, da postane kmečko-delavsko ljudstvo edini izvir in izvrševalec vse politične oblasti, ki se bo z njegovo voljo nad njim izvrševala — to se pravi: hočemo demokratično kmečko-delavsko državo **politično zavednih demokratičnih** kmetov, delavcev in izobražencev.

Prevzem vse politične oblasti v državi je bil cilj bolgarskih kmečko-delavskih množic, ki so prve uspeli, da so prišle, čeprav za kratko dobo, do prave ljudske države in si s tem pridobile dragocen pouk za delo v bodočnosti. To je tudi cilj srbskih kmečkih množic, ki se ravnokar otrešajo svojih spornih in zbirajo v lastni Narodni kmečki stranki. To je cilj hrvatskih kmečkih množic, ki so po skoraj štiridesetletnem delu in trpljenju prišle do sedanje oblasti v banovini Hrvatski. To pa je tudi cilj slovenskih kmečko-delavskih množic, ki se dobro zavedajo, da je dosega tega cilja zanje edina rešitev in da je pot do cilja, ki jim jo «Slovenska zemlja» kaže, edino prava.

Zakaj toliko in nenehoma vzgajamo slovensko kmečko-delavsko ljudstvo in mu razčlenjujemo program kmečko-delavske politike? Zato, ker se dobro zavedamo, da je veliko lažje priti do oblasti, kakor pa oblast tudi trajno v rokah obdržati in na oblasti res kaj za ljudstvo storiti. Na oblast pripomorejo stranki lahko že samo izredne zunanje-politične razmere. Bolgarija n. pr. je bila v svetovni vojni premagana. Povzročitelj bolgarskega poraza so se morali pred ljudsko jezo umakniti in dati vajeti v roke opoziciji, to je kmečko-delavski zvezi, ki je vedno in dosledno zagovarjala prijateljstvo in naitesnejšo naslonitev na sosedni srbski narod. Ruska revolucija je uspela le zaradi tedanjega vojnega položaja in prevzem oblasti v banovini Hrvatski po zastopnikih Hrvatske kmečke stranke ter sklenitev sporazuma so pospešili največ zunanje-politični dogodki.

Ravno v navedenih treh primerih pa imamo tudi vzgled, da je lažje oblast doseči, kakor pa oblast obdržati, če stranka na prevzem oblasti ni temeljito pripravljena. Žalostno usodo bolgarske kmečko-delavske države opisujemo na kratko v posebnem sestavku. Vodja ruske revolucije Lenin, ki mu je revolucija dala vso oblast v roke, ni mogel izvesti v Rusiji čistega komunizma, kakor je bil to njegov namen. Že on, še bolj pa njegov naslednik Stalin je moral polagoma popuščati od čil-

Kmečko-delavska politika

VII. Zasebna lastnina v demokratični kmečko-delavski državi

Demokratična kmečko-delavska država ne zanika pravice do zasebne lastnine, ne priznava pa tudi nedotakljivosti zasebne lastnine. Zasebna lastnina dozdej niti v najbolj meščanskih državah ni bila nedotakljiva, a gospodarski in socialni razvoj zahteva že sam po sebi vedno večje omejitve zasebne lastnine in njenega užitka. Pomislimo le, kako je n. pr. nepremična zasebna lastnina že omejena v mestih, kjer stavbni red predpisuje posamezniku, kakšno, kako visoko in kako široko hišo mora pozidati, koliko mora imeti hiša dvorišča itd. Pregovor, da na svojem svetu sleherni lahko koplje do pekla in zida do neba, že zdavnaj več ne velja. Previsokemu zidanju se upira sosed, pod zemljo pa ima rudarski zakon več veljave kot pravica posestnika na zemlji. Nepremično zasebno lastnino omejujejo razne javne in služnostne poti, ribarske pravice niso odvisne od posestnikov vodnih bregov, lovske tudi ne zmerom od posestnikov zemljišč, mlinar ne sme mlinarju vode zapreti, izkoriščanje obratnih prostorov je omejeno z določili zdravstvenih in socialnih zakonov, v primeru nevarnosti požara smejo gasilci stavbe tudi razstreljevati, da zajeze ogenj, a kako je z zasebno lastnino v vojni vidimo zelo nazorno prav te čase. Še Anglija, kjer je bila doslej zasebna lastnina najbolj sveta, je morala z zakonom nedotakljivost zasebne lastnine popolnoma odpraviti.

Vidimo torej, da je zasebna lastnina na vseh koncih in krajih že omejena in postaja tembolj omejena, čim več je ljudstva, čim večji je gospodarski napredek. V odročnih in redko naseljenih

stih načel. Hrvatske pa so ravno sedaj v razdobju svoje največje politične prizkušnje, ko bo treba pokazati ali so kmečke množice že zadosti pripravljene in sposobne, da vladajo same sebe, kar je po besedah dr. Dragotina Lončarja največja človeška umetnost. Okolnost, da so bile zadnje občinske volitve javne in ne tajne, nam da precej misliti.

Napačna je tudi trditev, da slovenski kmet ni več politični šolar, ki bi ga bilo treba še učiti. Mi nasprotno trdimo, da ga ni človeka na svetu in naj bo še tako učen, ki se ne bi mogel ničesar več naučiti. Sklicevanje na slavno politično zgodovino slovenskega kmeta in delavca pa je jalovo, dokler se ne pokažejo vidni uspehi kmečkega in delavskega političnega prizadevanja. Teh uspehov pa danes ni nikjer videti, ker je bilo resnega kmečkega in delavskega političnega prizadevanja veliko premalo. Dr. Ante Radić je hrvatskim kmetom že pred 36. leti zaklical tole: «Ljudje, ne bodite nespametni! Vi nimate preteklosti, ker imajo preteklost in zgodovino kralji in velikaši, vaši gospodarji. Prah vaših prednikov bi vam lahko pripovedoval samo o mukah, suženjstvu in podložnosti, a ne o kaki slavi. Vi nimate ničesar v preteklosti, vaša je samo bodočnost, če boste razumni. Poglejte v sedanost, pogledite okrog sebe, koliko vas je enega plemena in jezika, ki trpite enako muko — potem boste veselo gledali v bodoč-

krajih imamo res še občutek, da je kmet na svoji zemlji kralj, ker je sosed daleč in drug drugega ne ovirata dosti. Gozda pa tudi tak kmet ne sme do golega posekati, pod zemljo nima nikake pravice in prispevke za občinske poti, šole itd. mora plačevati, pa če mu kaj služijo ali ne. Torej je tudi pri navidezni veliki prostosti uživanje lastnine vendarle omejeno.

Zato ne bo omejevanje zasebne lastnine v demokratični kmečko-delavski državi prav nič revolucionarnega, temveč le nadaljevanje naravnega gospodarskega in socialnega razvoja, ki je zaostal in ga je treba zdaj pospešiti. Nespametno je, če nekateri prikazujejo ostrejšo omejitev zasebne lastnine kot posebno strašilo, nevarno obstoju človeške omike in družbe. Kdor ni slep, mora sprevideti, da brez temeljitejšega poseganja v zasebno lastnino dandanes organizirani človeška družba, občina in država ne more izvršiti onih socialnih in gospodarskih nalog, ki nam jih je naložil naš čas.

Najostrejša omejitev zasebne lastnine je razlastitev. Razlastitve poznamo tudi po dosedanjih zakonih. Kadar oblasti grade železnice, ceste, mostove, vodovode, nove vodne struge itd., razlaščajo (ekspropriirajo) zemljišča in stavbe ter jih tudi plačujejo po ocenjeni vrednosti. Pri tem velja načelo, da zakon sicer dovoljuje razlastitev v korist skupnosti, da pa mora skupnost oškodovancu v vsakem primeru povrniti denarno vrednost. To prav za prav ni popolna razlastitev, kajti čeprav je posameznik zaradi take razlastitve lahko zelo oškodovan, mu hoče skupnost ohraniti vsaj enak denarni delež. Na-

nost. Sicer boste podložniki in sužnji, kakor ste bili doslej.»

Ravno dejstvo, da slovenski kmet kljub petdesetletni politični preteklosti ne more pokazati nobenih vidnih uspehov — nas še bolj vzpodbuja, da ga pripravljamo na tisto odločilno uro, ko bo moral v zvezi z delavcem in demokratičnim izobražencem prevzeti v roke vso oblast in pokazati ne le politično zrelost temveč tudi **državotvorno dejavnost**.

Res je, ne vemo, kaj nam prinese sedanja vojna. Eno pa vemo; **kar narod resno hoče, to doseže in izvrši**. Zato mora biti slovensko kmečko-delavsko ljudstvo in pošteno slovensko izobraženstvo pripravljeno ter tako močno združeno, da brez njega in proti njegovim volji ne bo mogel nihče vladati.

To voljo izpovedujejo tako bolgarski, kakor tudi srbski, hrvatski in slovenski kmetje, ki dobro čutijo, da je blizu čas, ko se bodo združili v mogočno zvezo samostojnih južno-slovanskih kmečko-delavskih narodov. A glasnik enake volje slovenskega kmečko-delavskega ljudstva je «Slovenska zemlja».

Toliko v pojasnilo onim, ki z negotovostjo gledajo v bodočnost in izobražencem, ki se še vedno ne zavedajo, da so del narodne skupnosti, s katero morajo sodelovati, ne ji pa ukazovati in jo izkoriščati.

Mi verujemo, da prihaja čas kmečko-delavske demokracije in zato pripravljamo pota zanjo. **Kreutzer Pavel.**

sprotno pa je marsikomu taka razlastitev celo v korist, ker napravi dobiček, ko prejme za razlaščenno posest večji denarni delež.

V tem oziru se omejitve zasebne lastnine v demokratični kmečko-delavski državi razlikuje od omejitve lastnine v meščanski državi. Meščanska država razlašča nepremično lastnino le v nekaterih primerih, medtem ko jo mora demokratična kmečko-delavska država razlaščevati ali omejevati tudi zato, da zabrani pridobivanje ali uživanje brezdelnih dohodkov ljudem, ki so sposobni, da se z delom sami preživljajo. Zato mora n. pr. demokratična kmečko-delavska država razlastiti veleposestva, od katerih uživajo lastniki rente (dohodke brez dela), pa tudi mala posestva, ki jih lastniki sami ne obdelujejo in so jih kupili zgolj zato, da so dobro naložili svoj denar. Nadalje mora demokratična kmečko-delavska država razlastiti nepremično lastnino, čije vrednost ni zrasla po zaslugi lastnika, temveč po zaslugi dela skupnosti (n. pr. stavbišča itd.), ter gospodarska podjetja, ki so za skupnost tolikega pomena, da jih ne more pustiti v zasebnih ali celo tujih rokah. N. pr. rudnike, prometne naprave, plavže, ladjevje, elektrarne, velike tovarne itd.

V vseh teh primerih odškoduje demokratična kmečko-delavska država razlaščenca le deloma, to je samo s tem, da mu del nepremične imovine pusti, ali pa povrne zgolj vrednost, ki bi jo imela nepremična lastnina brez povišanja cene zaradi dela skupnosti.

Ne smemo pa misliti, da so to edini primeri razlaščevanja nepremične imovine v demokratični kmečko-delavski državi. Po našem programu naj bo zemlja last tistega, ki jo obdeluje, ki pa naj za svoje delo in trud ima tudi človeka vredno življenje. Tega ne more imeti, če nima dovolj zemlje, če niso pripravljene pogoji za uspešno gospodarjenje, zdravo prebivanje itd.

Zato bo morala demokratična kmečko-delavska država kdaj razlaščevati tudi kmečko posest. Na primer če bo potreba spet zložiti skupne pašnike, prezidati ali celo prestaviti kako vas, ki je zdaj v nezdravem kraju ali preveč stisnjeno pozidana, če bo treba iz razdrobljenih zemljišč sestaviti spet gospodarskega in družinskega življenja sposobne kmetije, če bo treba v gosto naseljenih krajih zaradi industrializacije postaviti tovarne ali določiti stavbišča za zidanje stanovanjskih hiš, občinskih domov, šol, občinskih zdravstvenih ustanov, starostnih zavetišč itd. Tudi v teh primerih demokratična kmečko-delavska država ne bo dovolila, da bi kdo delal nezaslužene dobičke na račun skupnosti. Pač pa bo seveda lastnika odškodovala z drugim primernim zemljiščem.

Kar zadeva omejevanje uživanja denarnega dohodka od zasebne lastnine, smo pa že v zadnjem sestavku o kreditu povedali, da državljeni pač ne bodo smeli denarja nalagati po lastni volji tam, kjer bi si obetali največ dobička, ker bo morala demokratična kmečko-delavska država denarni kapital napolniti tje, kjer ga bo korist skupnosti najbolj potreboval. **J. R.**

Dogodki po svetu

† **Hitlerjev razglas nemški armadi.** Pred pričetkom nove nemške ofenzive na francoski fronti, je Hitler nemški armadi poslal naslednje pismo: «Vojaki zapadnega bojišča! Dunkerque je padel. Ujeli smo 40.000 francoskih in angleških vojakov kot ostanek nekdanjih velikih armad. Zaplenjena je bila velika količina materiala. S tem je bila končana največja bitka v zgodovini sveta. Moje zaupanje v vas je bilo brezmejno. Niste me razočarali. Z vašim junaštvom, ki mu ni primere, z vašo močjo, ki je prenašala največje napore, težave in muke, je bil uresničen najsmelejši načrt v zgodovini vojne. Vojaki, mnogi od vas so zapečatili svojo zvestobo z življenjem, drugi pa so bili ranjeni. Srca našega naroda bijejo v globoki hvaležnosti napram onim, kakor tudi napram vam. Toda plutokratski oblastneži Anglije in Francije želijo, da se vojna nadaljuje. Njihova želja naj se izpolni. Vojaki! Z današnjim dnem bo ponovno oživilo zapadno bojišče. K vam prihajajo brezštevne divizije, ki bodo prvič videle in pobile sovražnika. Boj za zvestobo našega naroda, za biti ali ne biti za sedaj in za vse večne čase, se bo s tem nadaljeval do uničenja tistih sovražnih oblastnežev v Londonu in Parizu, ki še sedaj menijo, da lahko v vojni najdejo najboljšo sredstvo za izvedbo svojih načrtov, naperjenih proti tolikim narodom. Zgodovinski nauk, ki ga bodo dobili, bo naša zmaga. Vsa Nemčija je v duhu ponovno z vami.

† **Preosnova francoske vlade.** Dne 6. t. m. so bile zopet izvršene nekatere pomembne spremembe v francoski vladi. Iz vlade je namreč izpadel dosedanji minister in bivši ministrski predsednik Daladier. Zunanje ministrstvo je prevzel predsednik francoske vlade Reynaud sam, tako, da so sedaj v njegovi roki združena tri ministrstva: ministrsko predsedstvo, vojno in zunanje ministrstvo. Izvršene pa so bile še neke spremembe, ki pa niso tako pomembne. Z izločitvijo Daladiera iz vlade je postala francoska vlada še bolj enotna v vojnih odločitvah kakor tudi v zunanje-političnem pogledu.

† **Govor angleškega državnega podtajnika Nemcem.** Državni podtajnik angleškega zunanjega ministrstva je imel 5. t. m. govor po radiu, ki je bil namenjen Nemcem, zato je govoril nemško. Med drugim je dejal tudi naslednje: «Britanski svetovni imperij se bo bojeval proti vam kjerkoli bo na vaše čete naletel. Bojevali se bomo v Franciji, na naših lastnih otokih, na morju in v zraku, dokler ne zmagamo. Ne dajte se varati, da hočejo le angleški in francoski državniki nadaljevati vojno. Za angleško vlado stoji z jekleno odločnostjo sleherni moški in sleherni ženska, ne samo v Veliki Britaniji, temveč tudi v slehernem samostojnem demokratskem dominionu, ki so se nam vsi pridružili po svobodnem preudarku za boj proti vam. Vsi so trdno odločeni, da se bodo bojevali do kraja. Vedeti morate tudi, da je med Nemčijo in nemško vojsko ter Anglijo in njeno obalo budno na straži mogočna britanska mornarica, ki še ni prav nič zlomljena. V svojem imperiju smo zgradili svobodno skupnost narodov. Vsak teh narodov je svoboden in vsak pripadnik teh narodov je enakopraven pred zakonom. Zato se bojujemo mi in vsi ti narodi za svojo svobodo, za svoja osnovna načela in bomo nadaljevali boj tudi jutri in dokler bo treba.»

† **Govor ministrskega predsednika Reynauda.** Dne 6. t. m. je francoski ministrski predsednik povedal po radiu francoskim državljanom tole: «V zadnjih 14. dneh sem dvakrat govoril po radiu vsemu narodu. Obkrat sem vam moral sporočiti samo slabe vesti, najprej zavzetje Amiens po nemških četah, nato pa predajo belgijskega kralja. Danes vam bom namesto slabih vesti povedal vzroke našega upanja.

Prvo nemško presenečenje je bilo nemško poročilo, da so naše čete, ki so se bojevale v Flandriji, popolnoma zajete in obkoljene ter, da bodo gotovo v kratkem uničene. To se ni zgodilo.

Tistih 335.000 zavezniških vojakov, ki so se lahko vkrkali v Dunkerque navzlic sovražnim napadom, je pokazalo, kaj pomeni obvladovanje morja. Izkazalo se je pa tudi junaštvo zavezniške vojske, ki vzbuja občudovanje vsega sveta. Francija, ki ima takšne vojske, ne bo prepada. Naši vojaki iz 1940. leta so enakovredni tistim iz 1914. leta.

Drugo nemško presenečenje je bilo namenjeno živcem Parižanov. Mislim pri tem na letalski napad na našo prestolico v ponedeljek. Samo kako sekundo ali minuto so bili Parižani nekoliko presenečeni. Toda takoj nato so pokazali vso svojo hladnokrvnost in mirnost. Naša letala so medtem že odgovorila na nemški napad na Pariz. Izvedla so nešteto bombardiranj v najrazličnejših krajih Nemčije, pri čemer so napravila nasprotniku veliko škodo na posameznih vojaških objektih in na zalogah bencina. Odslej bomo na vsak napad na katerokoli naše mesto odgovorili z enakimi napadi na nemška mesta. Ko je potem govoril še o sedanjih nemških ofenzivah, je svoj govor zaključil z naslednjimi besedami: «Vse naše misli se dajo v tem trenutku strniti v dve besedi: Rešiti Francijo! V tem smo vsi v vladi popolnoma soglasni. **Malo bo sedaj besed, malo razprav, več dejanj.** Dolžnost demokracij je, da priznajo svoje napake. To smo tudi napravili. Toda ta sramotna doba naše zgodovine je zaključena. Francija je mirna in ponosna kakor tudi naša zaveznica Anglija. **Zavezniki se dobro zavedajo, da imajo z vsemi evropskimi državami v sedanjem položaju skupen interes: preprečiti nemško nadvlado.** Francija stremi po vzpostavitvi Evrope, v kateri bo vsem narodom zagotovljen obstoj. Toda naj vsi razumejo, da je čas že zelo tesno odmerjen. Kar se nas tiče, mi zaupamo v svoje orožje.»

† **Ameriške Združene države za zaveznike.** Po poročilu ameriških listov, je ameriško javno mnenje vedno bolj na strani zaveznikov in prihajajo na odločilne osebe nenehoma pisma, naj se zaveznikom čim izdatneje pomaga. Tako poročajo listi, da je ameriška admiraliteta odstopila zaveznikom vsa svoja rezervna letala in tista letala, za katere sedaj nima na razpolago pilotov, ki so zaposleni kot instruktorji v tovarnah. Pričakovati je, da bo podoben sklep v kratkem sprejel tudi poveljstvo kopne vojske. Izdano pa je že bilo dovoljenje, da se sme prodati Angliji in Franciji ves presežek ameriških topov in pušk. Dozdaj so zavezniki nakupili v Ameriki že nad 2300 letal. Na drugi strani pa je ameriški parlament sprejel nove kredite za oboroževanje, a vse delavnice v ameriških arsenalih bodo delale po 6 dni tedensko, in sicer po ves dan in vso noč.

Tudi razgovori med predsednikom ameriških Združenih držav in Mussolinijem se še vedno nadaljujejo in je baje Roosevelt dal vedeti predsedniku italijanske vlade, da bodo Združene države ameriške zastavile ne samo vse svoje vojaške temveč tudi vse svoje gospodarske sile, da pripomorejo do zmage Angliji in Franciji.

† **Italija se je obdala z minskimi politiki.** Italijanska vlada je razglasila, da je ob vsej italijanski in albanski obali, kakor ob obalah italijanskih kolonij 12 milj širok pas, nevaren za plovo. Vse ladje, ki bi hotele zapluti v italijanska pristanišča, morajo prej to brezžično sporočiti pristaniškim oblastem, ki jim bodo poslale pilote, da jih bodo pripeljali v pristanišča.

† **Belgijski kralj se opravičuje.** Belgijski kralj Leopold III., je poslal papežu in ameriškem predsedniku Rooseveltu pismo, v katerem opravičuje svojo kapitulacijo, češ da je belgijski narod točno izpolnjeval vse svoje mednarodne obveznosti in se tudi trdno odločil, da bo pogumno branil vsako ped svoje zemlje. To je belgijski narod tudi storil, dokler ni nastopil položaj, ki ga ni zakrivila belgijska vojska in spričo katerega je bil vsak odpor zaman. Belgijska armada je bila obkoljena in poleg

nje se je na tem tesnem prostoru nabralo še nad 100.000 beguncev, ki so s prebivalci Flandrije vred onemogočale vsako bojevanje. Vsako nadaljno bojevanje bi končalo s popolnim uničenjem vojske in ljudstva, a da s tem zaveznikom ne bi bilo nič pomagano.

† **Obnova diplomatskih odnosov med Italijo in Rusijo.** Kakor je znano Italija že več let ni imela diplomatskih stikov z Rusijo. Sedaj poročajo ruski listi, da so ti odnosi obnovljeni in je italijanski veleposlanik Rosso iz Rima že odpotoval v Moskvo, a ruski veleposlanik Gorelkin iz Moskve v Rim.

† **Zavezniki zamenjali svoje poslanike v Moskvi.** V namenu, da bi se odnosi med zavezniki in Rusijo bolj utrdili, so zavezniki zamenjali dosedanje svoje diplomatske predstavnike v Moskvi in poslali tje druge poslanike.

† **Kapitulacija Norveške.** Kakor poročamo že v vojnem poročilu, se je norveška vojska predala Nemcem, a kralj Haakon s prestolonaslednikom in vlado se je preselil v Anglijo. Norveški vojni minister je izjavil, da za Norveško vojna ne bo končana, dokler ne bodo Norvežani zopet živeli pod norveško zastavo na svoji zemlji kot svobodni ljudje.

Zavezniška in del norveške armade pa je bil prepeljan na francosko bojišče.

† **Turčija mobilizira.** Kakor je znano ima turška republika pogodbo z zavezniki, po kateri jim mora priskočiti na pomoč, če bi bilo kršeno sedanje stanje v Sredozemlju. Zato je razumljivo, da je takoj uredila vse potrebno, da bo pripravljena, če bi prišlo do takega primera. Seveda pa je pomoč Turčije precej odvisna tudi od stališča Rusije in se že vrše zadevni razgovori med obema državama. Vsekakor pa bo Turčija branila svoje pravice, če bi jih Italija kakor koli ogrožala.

† **Vojne napovedi Italiji.** Italiji so napovedale vojno Kanada, Nova Zelandija in indijski podkralj. Napovedujejo pa, da se je tudi Južna Afrika odločila napovedati vojno.

† **Francoska vlada se je preselila iz Pariza.** Po poročilih časnikarske agen-

cije Havas, se je na odredbo francoskega vrhovnega poveljstva preselila francoska vlada v Tours, mesto, ki se nahaja bolj v notranjosti države.

† **Izjava angleškega ministra.** Vodja angleške delavske stranke Attlee je v angleškem parlamentu podal 11. t. m. daljšo izjavo, v kateri je med drugim povedal tudi tole: «Teško, da je kdaj koli prej v zgodovini šla kakšna država v vojno tako svojevoljno in s tako malo opravičila kakor sedaj Italija. Nobena spora ni med italijanskim in angleškim narodom. Ko je bila Italija zaslužnjena in razdeljena od Nemcev, so ji Angleži dali pomoč, Francija pa ji je z orožjem pomagala, da je dosegla svoj cilj. Zakaj je potem Mussolini napovedal vojno? Samo zato, ker misli, da lahko nabere nekaj plena na račun zapadnih demokracij, ko sta ti v nemškem prijemu. Francija je bila napadena v hrbet in napadi proti Angliji naj prinesejo Italij gotove dobičke z angleškega imperija. Toda Mussolini se moti. Francoski narod se ni nikdar bolj junaško bojeval nego v času nevarnosti in Angleži smo na njegovi strani. Italijani kakor Nemci bodo naleteli na naš odločen odpor. V tem kritičnem času se ne bojujemo samo za nas same, temveč tudi za svobodo človeškega duha.»

† **Poveljnik francoske armade svojim vojakom.** General Weygand je v nedeljo, dne 9. t. m. poslal francoskim četam naslednje dnevno povelje: «Nemška ofenziva se je začela na vsej fronti od morja pa vse od Montmedya. Jutri bo razširjena vse do Švice. Za vsakega posameznega vojaka velja zato načelo: bojevati se brez vsake misli na umik, pogumno in odločno, vsak na svojem mestu, kamor ga je postavilo vrhovno poveljstvo. Varnost naše države zahteva, da se vsak Francoz bojuje ne samo pogumno, temveč z železno odločnostjo in da se bojuje v onem duhu, ki ga je sposobna Francija. Sovražnik je imel v prvih štirih dneh ofenzive velike izgube in bo kmalu na koncu svojih moči. Sedaj se pričinja zadnje razdobje. Zato vzdržite do konca!»

IZ DOMAČE POLITIKE

PRETEKLO LETO

Na ta sestavek v «Hrvatskem dnevniku» je ljubljansko «Jutro» z dne 9. t. m. objavilo pod naslovom «Polemika v resnih dneh», med drugim tudi tole: «Imamo pa skromno pripombo glede osebe, ki jo «Hrvatski dnevnik» navaja kot glavno žrtev hrvatske politike v Sloveniji. To je znameniti Pavle Horvat iz Male Nedelje, ki ga «Hrvatski dnevnik» slika kot velikega političnega mučenika. Ta Pavle Horvat v nobenem oziru ne zasluži zaščite glasila dr. Mačka. Najtehtnejši pomisleki proti njegovi moralno-politični kvalifikaciji so bili merodajni, da ta mož 1938. leta ni kandidiral na Mačkovi listi. Njega so se otresele tudi politične skupine, ki so se lani poskušale formirati v dravski banovini kot kmečka stranka, «Hrvatski dnevnik» naj si preskrbi curriculum vitae (življenjepis) tega «mučenika», pa bo takoj prenehala vsaka razprava o njem.»

H gornjim izvajanjem obeh navedenih dnevnikov moramo dodati naslednje načelne ugotovitve:

V Sloveniji nikdar ni bilo, ni in nikdar ne more biti politike dr. Mačka, in to iz naslednjih razlogov:

1) Nobena prava politika ne more biti osebna politika tega ali drugega političnega javnega delavca, ker mora vsako resnično politiko voditi edinole ideja, katero si je neka politična skupina izbrala za cilj. Naši nasprotniki, med njimi tudi «Jutrovi» gospodarji, so nas le iz zasmeha imenovali «Mačkovec», čeravno si sami tega pridevka nikdar nismo lastili. Najprej smo imeli svojo politično organizacijo pod imenom «Slovensko kmečko-delavsko gibanje», a

preteklo leto smo ustanovili «Slovensko kmečko-delavsko stranko» in ne mogoče «Stranko politike dr. Mačka, kar mora biti dobro znano tako «Jutru» kakor tudi «Hrvatskemu dnevniku». Z dr. Mačkom kot predstavnikom vsedrjavne opozicije smo bili v zvezi kot samostojna politična organizacija in kot taka tudi uradno priznana za sestavni del kmečko-demokratske koalicije, vse dotlej, dokler je bila država urejena na unitarističnem načelu. Ko pa je bil sklenjen sporazum med Srbi in Hrvati, je kmečko-demokratska koalicija izgubila svoj širši pomen kot nekaka prečanska fronta in se danes omejuje samo na banovino Hrvatsko, čeravno bi Samostojni demokrati radi malo poškilili tudi v Slovenijo. Kot predstavnik te vsedrjavne združene opozicije si tudi dr. Maček sam ni nikdar lastil kakega vodstva v Sloveniji in je nasprotno vedno poudarjal, da si moramo svobodno Slovenijo Slovenci sami izbojevati.

Z dr. Mačkom kot predsednikom Hrvatske seljačke stranke pa smo v zvezi še danes, kakor smo tudi v zvezi s srbsko Narodno seljačko stranko. Zveza naše stranke s Hrvatsko seljačko stranko pa še ne pomeni politike dr. Mačka, kakor zveza s srbsko Narodno seljačko stranko ne pomeni politike dr. Dragoljuba Jovanovića in kakor tudi politika naše stranke ne pomeni politike dr. Lončarja, temveč edinole politiko kmečko-delavske demokracije! Kakor se bo naša država preuredila po federativnem (zveznem) načelu, tako bo tudi sodelovanje omenjenih političnih skupin na federativni podlagi. Vsak samostojen gospodar v svojem domu, a za urejanje skupnih državnih opravil Zveza ali federacija srbske, hrvatske in slovenske kmečko-delavske stranke.

2) «Politika dr. Mačka v Sloveniji» bi dejansko pomenilo: politika Hrvatske seljačke stranke v Sloveniji, ker dr. Maček kot predstavnik Hrvatov ne more voditi drugačne politike kot hrvatsko. Politiko in širjenje Hrvatske seljačke stranke v Sloveniji pa odločno odklanjamo, ker smo Slovenci samobiten narod s svojo državnostjo in ker priznamo v Sloveniji samo slovensko politiko in samo slovenske stranke. Ne more biti pri nas nobene hrvatske ali srbske stranke, ker pri nas ni niti Hrvatov niti Srbov. Enako tudi na Hrvatskem ne bi mogli priznati politike dr. Korošca, kar bi pomenilo slovensko politiko, ali dr. Kramerja (kar bi pomenilo jugoslovensko politiko). Pač pa je zaradi goste naseljenosti Srbov v banovini Hrvatski tam mogoč obstoj srbski Samostojni demokratski stranki, ker ima ta stranka tam svoj pomen in pravico do življenja.

Resnica pa je, ki nam je ni treba nič zatajevati, da je posebno v štajerskih obmejnih krajih še danes nekaj ljudi, ki bi radi širili pri nas Hrvatsko seljačko stranko, kar je v naših očeh navadno narodno izdajstvo. Ti ljudje so pač preleni in preveč nesposobni, da bi samostojno nastopili, a naša pot se jim zdi predolga in preveč načelna, da bi se nam priključili in se zato skrivajo pod plašč HSS, ker upajo tako zajeti trenutno razpoloženje obmejnega ljudstva in hitro priti na vrhove, posebno še danes, ko je HSS na vladi. Znan nam je pa tudi, da jim žal pri tem njihovem izdajalskem delu dajejo potuho nekateri obmejni veljaki HSS. Tem Slovincem, ki skušajo pri nas širiti organizacije HSS, smo mi že ponovno povedali, da je to narodno izdajstvo, kakor tudi to, da se ne bi prav nič zgražali, če bi jih zaradi tega zavedno slovensko ljudstvo imelo za izmeček slovenskega naroda. Žalostno je, da tako postopanje nekaterih Slovincem najde celo dopadenje pri nekaterih odločilnih činiteljih v vodstvu HSS, ko vendar Hrvatje toliko polagajo na hrvatsko narodno zavednost. Če skušajo nekateri neodgovorni ljudje na ta

način nekoliko ponagajati sedaj vladajoči stranki v Sloveniji, s katero se sicer v Belgradu prav dobro razumejo, se nam zdi to kot načelni stranki skrajno neokusno.

Dvomimo tudi, da bi oblast kaznovala sklicatelje kakega zborovanja, če je bilo to zborovanje oblastno dovoljeno, razen seveda v primerih, če so sklicatelji prekoračili veljavne zakonske predpise. V enakem primeru pa bi podobno postopala tudi vsaka hrvatska oblast in povemo, da bomo tako delali tudi mi, ker bomo tudi mi, kadar bomo na oblasti zahtevali brezpogojno spoštovanje zakonov.

Z osebo gospoda Pavla Horvata in ljudmi, ki zbirajo neke podpise za organizacijo SDK, pa se podrobneje ne bomo pečali, ker je to že «Jutro» dovolj temeljito opravilo, čeravno je ravno «Jutro» že nekajkrat ravno s Pavlom Horvatom hotelo ponagajati nam, ki nismo «poskušali formirati kmečke stranke», temveč smo 12. novembra lani ustanovili «Slovensko kmečko-delavsko stranko». Ob imenu gospoda Pavla Horvata se samo spominjamo tistih 10.000 ali 15.000 organiziranih kolesarjev, ki jih je tudi «Hrvatski dnevnik» svoje dni z zadovoljstvom omenil, spominjamo se vseh tistih organizacij: «Kmečke zveze», «Kmečke zbornice», «Obrtne zbornice», «Zveze vinogradnikov», «Agrarnih interesentov», «viničarjev», sezonskih in strokovnih delavcev» itd. itd., s katerimi je gospod Horvat krošnjarij po Zagrebu tako, da so Hrvatje res mislili: vsa Slovenija je že v taboru gospoda Horvata z dr. Korošcem in dr. Kramerjem vred. A pri volitvah 1958. leta teh organizacij in množic ni bilo od nikoder biti. Spominjamo se tudi nabiralcev podpisov v novomeškem okraju, ki so te podpise zmagoslavno nosili in kazali po nekaterih zagrebških pisarnah, a rezultat volitev ni vrgel niti 5 odstotkov teh podpisov.

S tem smo povedali, kar nam je bilo na srcu, svoje dosedanje delo pa bomo mirno in vztrajno nadaljevali, ne da bi kdaj zidali na «politike», kakršen je gospod Pavle Horvat in njegovi tovariši.

naroda, ne več gospodov in hlapcev, ampak mirno tekmovanje in sodelovanje za pridobivanje najvišjih dobrin človeštva. To je končni smoter socializma, ki je vreden življenja, bo-

ja in dela najboljših mož in žena slovenskega naroda.

Dr. Dragotin Lončar v «Demokraciji», 1918. leta, ko še ni bila končana vojna.

Naše gospodarstvo

Pospeševanje sadjarstva in vrtnarstva

Slovenski sadjarji in vrtnarji so imeli 2. t. m. svoj redni letni občni zbor, na katerem so sprejeli naslednjo resolucijo:

1. Določbe lovskega zakona naj se tako spremene, da bo mogel občinski odbor v onih občinah, kjer je sadjarstvo gospodarska panoga, odrediti, da se mora zajec iztrebiti. Iztrebiti ga mora lovski zakupnik. Sadjarjem v ostalih krajih naj bo zagotovljeno povračilo dejanske škode brez posebnih stroškov in strogih formalnosti.

Pri spremembi lovskega zakona naj sodelujejo zastopniki kmetijskih zbornic in sadjarskih društev.

Za predsednike odškodninskih razsodišč naj se postavljajo samo osebe, ki so tudi praktični sadjarji.

2. Banska uprava naj podvzame potrebne ukrepe, da se bo banovinska naredba o čiščenju sadnega drevja in zatiranju sadnih škodljivcev z dne 7. I. 1959 povsod strogo izvajala.

3. Obvezno škropljenje proti San-Jose kaparju bo rodilo uspeh le tedaj, če se bo izvajalo v okuženih okoliših v vseh nasadih brez izjeme. Ker pa so pokončevalna sredstva in drevesne škropilke sorazmerno drage in si jih mali in srednjeveliki posestniki zaradi občutne denarne stiske pri najboljši volji ne morejo nabaviti, je neizogibno potrebno, da priskočita prizadetim kmetovalcem na pomoč država in banovina z izdatnimi denarnimi podporami. Škropljenje naj opravijo pod strokovnim vodstvom posestniki sami. Banska uprava naj odredi fotopatološki pregled sadovnjakov v vseh okrajih ter izdat v primeru okužbe potrebne ukrepe.

4. Če namerava oblast saditi obcestne nasade, naj v ta namen podeli kmetovalcem drevje brezplačno. To drevje bodo kmetovalci oskrbovali sami po navodilih oblasti. Drevje in pridelek naj bosta last kmeta, na čigar zemljišču raste.

5. Občutna ovira za dobičkanosnejši razvoj sadne trgovine je pomanjkanje primernih sadnih shramb (sadnih skladišč) pri naših kmetovalcih. Z ureditvijo sadnih skladišč na zadružni osnovi bi se stroški za proizvodnjo znatno znižali in sadje bi bilo mogoče prodajati tudi pozimi, ko je navadno ugodnejša konjunktura kakor jeseni. Taka skladišča bi bila najuspešnejši regulator cen na domačih in tujih tržiščih in bi bila velikega pomena za povečanje porabe — prvenstveno namiznih jabolk. Nudila bi uspešno orožje v tekmici z inozemskim, zlasti z ameriškim blagom, ki sio svaja jugoslovanska tržišča proti koncu zime tem lažje in uspešneje, ker domačega blaga v tem času primanjkuje. Merodajne oblasti prosimo, da nudijo našim sadjarskim podružnicam in zadrugam izdatno denarno pomoč za gradnjo zadružnih sadnih skladišč. Ponavljamo ponovno našo zahtevo, da se zgradi v Mariboru kot v najvažnejšem jabolčnem središču v državi, kakor tudi v Ljubljani, čim prej centralni skladišči s hladilnimi napravami. Taka skladišča bodo donosna velike koristi našim sadjarjem in izvoznikom, služila pa bodo tudi potrebam tranzitnega prometa s sadjem v druge države.

6. Proizvodnji zelenjave v Sloveniji, osobito v Ljubljani in okolici, je treba posvečati posebno pažnjo in začeti akcijo v dveh smereh, da se začne propaganda za povečanje potrošnje zelenjave med delavskim in kmečkim ljudstvom in da se izposluje na merodajnih mestih pospeševanje in organizacija izvoza zelenjave iz Slovenije v južne, posebno primorske kraje ob času, ko je tam primanjkuje. Omogoči naj se tudi izvoz v inozemstvo. Vse to naj se doseže z ustanovitvijo posebnih zadrug. Ureditev tržnih razmer po naših mestih in trgih je nujna, da se olajša domači konsum zelenjave in sadja.

7. Ker je sadnih sušilnic izredno malo, je nujna naloga državnih in banovinskih oblasti, da gradnjo sadnih sušilnic z izdatnimi subvencijami omogočijo in vsestransko pospešujejo. Isto velja tudi za brezalkoholno sadno proizvodnjo, ki je iz znanih razlogov prav v naših krajih potrebna čim večje moralne in gnotne podpore od strani oblasti.

8. Sadne sušilnice naj se izpopolnijo in oskrbijo s potrebnim inventarjem za domačo predelavo sadja. (Kotli za kuhanje marmelade, lupilniki za sadje, stilizatorji za napravljanje sladlosoka.)

9. Po vaseh naj se prirejajo tečaji o vlaganju in zavijanju sadja ter tečaji za vkuhanje sadja in izdelavo sokov.

10. Podružnicam SVD naj oblasti dovolijo trošarine prost sladkor za vkuhanje sadja,

kakor ga dobivajo vinogradniki za slajenje mošta in čebelarji za krmljenje čebel.

11. Industrijska podjetja naj opozore svoje delavstvo, da ne bo delalo škode sadjarjem.

12. SVD naj po možnosti skuša dobiti v pregled razne nasvete in navodila, ki se objavljajo v raznih listih o sadjarstvu in vrtnarstvu in jih po potrebi popravi. Če se to ne da doseči, naj objavi napake v svojem glasilu, da bodo člani opozorjeni na pogošna navodila.

13. Glede obiranja sadja izdani predpisi naj se strogo izvajajo, da ne bo nezrelo sadje kvarilo cene drugega sadja.

14. Banska uprava naj organizira potujoče tečaje o sajenju in čiščenju ter precepljevanju drevja in o obiranju in shranjevanju

15. Za pospeševanje sadjarstva naj nastavi dva potovalna učitelja za sadjarstvo.

16. «Prizad» naj čim prej imenuje vsaj dva svoja delegata za pospeševanje sadjarstva, in sicer enega za Dolenjsko in enega za Belo Krajino.

17. V svrhu poglobitve pouka o sadjarstvu in vrtnarstvu ter pouka o zatiranju škodljivcev kulturnih rastlin, naj se nastavijo posebni sadjarski in vrtnarski strokovnjaki.

18. Da bo mogoče širiti res zdrave in rodovitne sadne vrste, naj vsaka podružnica komisijsko določi drevesa, od katerih ne sme jemati cepiče. Taka drevesa naj se vidno označijo.

19. Za logaški okraj naj se določi v sadnem izboru odlično domače jabolko «sevko», ki jo uvajajo tudi v sosednih krajih Italije.

20. Organizira naj se dobava cepičev hrušk, ki so dobre za sušenje.

21. Naj se ponovno izda «Sadni izbor» v besedi in sliki.

22. Prepove naj se prodaja raznih ekstraktov za napravljanje umetnega sadjevca. Ti ekstrakti kvarijo cene sadjevca in so tudi sicer brez vsake vrednosti za človeško prehrano.

23. Prepove naj se kuhanje žganja iz kupljenega žganja iz kupljenega sadja (fig, rozin in slično).

POSEBNE ZAHTEVE DREVESNIČARJEV.

1. Vzgoja sadnega naraščaja se mora vršiti po določilih in enotnih smernicah, ki jih predpiše banska uprava v sporazumu z drevesničarji za vse drevesnice.

2. Predpiše naj se pravilen način prodaje, kontrolirajo strokovno in fitopatološko vse enkrat prijavljene in odobrene drevesnice brez posebne prijave. Priznani in morda obvezni organizaciji naj se prizna sodelovanje pri kontroli in pravica, da sme po sklepu izvršiti to tudi ločeno od uradne kontrole in o tem poročati.

3. Nastavi naj se poseben referent za vzgojo sadnega naraščaja, ki ima potrebno znanje in prakso in ki naj vodi ter nadzoruje vse drevesnice, javne in zasebne ter usmerja vzgojo tako, da je v prid sadjarstvu. Kontrola mora biti stroga toda vzgojna.

4. V načelu nimajo drevesničarji ničesar proti javnim drevesnicam. Želijo, da ostanejo in vršijo plemenito tekmo. Vsekakor se pa ne da tajiti, da so prav javne drevesnice povzročale v preteklem desetletju pri prodaji sadnega naraščaja dumping, ki je porazno vplival na privatno podjetnost, da je ta danes močno opešala in grozi pomanjkanje dobrega sadnega naraščaja. Zahtevajo, da se preneha z dosedanjim prakso podpor in dotacij, ki so omogočale neprimerno nizke cene, daleč pod vzgojnimi stroški.

Vsaka javna drevesnica mora biti vzor tudi v pogledu rentabilnosti. Vzornim in potrebnim kmetijskim sadjarjem naj se zlasti v primeru nezgod dajejo podpore za nakup sadnega naraščaja, ki se izplačajo oni javni drevesnici, kjer bo dotičnik drevesca prejel. Na ta način bodo podporo prejemale res vredne in potrebne in bo ista otipljiva, dočim je do danes imel korist od znižanih cen vsak, tudi nepotrebn.

**Prispevajte
za tiskovni sklad!**

DOMAČE NOVICE

Za umor delavca dve leti zapora

Dne 4. junija je tričlanski senat okrožnega sodišča v Celju sodil prokurista kemične tovarne v Hrastniku Emanuela Zelinko, ki je letos dne 15. aprila ustrelil brezposelnega delavca Gačnika Viljema. Pokojnega Gačnika je tovarna pred dvema leti odpustila in Gačnik je za odpust dolžil prokurista Emanuela Zelinko. Omenjeni dan je Gačnik počakal prokurista Zelinko pred pisarno kemične tovarne, ker je hotel vedeti, ali ga bo tovarna slednjič vendarle spet sprejela v delo ali ne. Prokurist Emanuel Zelinka, ki je prišel pred pisarno v spremstvu dveh Nemcev,

inž. Ullmanna in novinarja Patza ter je imel s seboj tudi palico, je potegnil samokres ter ustrelil Viljema Gačnika, preden je le-ta sploh kaj spregovoril. Gačnik je bil sicer nekoliko vinjen, ni pa imel pri sebi nobenega orožja in Emanuela Zelinko je že prej Gačnikova žena prosila, naj ne hodi tedaj v pisarno, da ne bo prerekanja in pretepa.

Senat je obsodil Emanuela Zelinko na dve leti strogega zapora, a zagovarjal ga je znani socialist odvetnik dr. Milan Korun, ki je prijavil revizijo in priziv.

Narod poleg naroda, ne več gospodov in hlapcev!

Zivimo v veliki dobi, ko gre za obstanek slovenskega naroda kot individualnosti z lastnim kulturnim, gospodarskim in političnim življenjem. V ospredje stopa južno-slovansko vprašanje, ki mora imeti nanj pripravljen odgovor slovenski proletarijat.

Ogromna večina slovenskega naroda (mali kmet, obrtnik, delavec in uradnik) ima skupna gospodarska, kulturna in politična prizadevanja, a se jih še ne zaveda popolnoma. Če pri kakšnem narodu, bi moral biti oprav pri Slovincih socializem kot družbeno gibanje najširših ljudskih plasti hkrati narodno gibanje — — —

V obsegu in obliki južno-slovanskega združenja ne moremo v podrobnostih odločilno govoriti, ker ni odvisno samo od nas; toda nobenega dvoma

ne more biti o tem, da je spočeta misel in neomajna volja v naši moči. Ako pride do stockholmske konference (mišljena je konferenca socialistične internacionale v Stockholmu; op. uredn.), potem je dana prilika zastopnikom slovenskega in južnoslovanskega proletariata, da združeno nastopijo pred vsem svetom z vso odločnostjo in prepričanostjo za narodno neodvisnost avstro-ogrskih južnih Slovanov, a. — — —

Svesti si moramo biti namreč dejstva, da spada k pogojem svetovnega miru tudi zadovoljiva rešitev južno-slovanskega vprašanja v smislu samoodločbe narodov. Narod poleg